

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 3.9.2008

KOM(2008) 534 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**Európska stratégia pre morský a námorný výskum
Ucelený rámec európskeho výskumného priestoru na podporu trvalo udržateľného
využívania oceánov a morí**

1. Úvod

Morské prostredie tvorí dve tretiny našej planéty a vďaka svojim rozsiahlym zdrojom, na ktorých sú založené mnohé hospodárske činnosti, ponúka obyvateľom veľký potenciál blahobytu. Námorné regióny EÚ predstavujú približne 40 % HDP Únie a námorné hospodárstvo 3 až 5 % (pozri tabuľku 1).

Vzhľadom na čoraz intenzívnejšie obchodovanie a hospodársku súťaž vo svete však ľudské činnosti vyvíjajú tlak na životné prostredie, ktorý ohrozuje morskú ekológiu, ako aj trvalo udržateľnú námornú činnosť. Pokiaľ sa nenájdu vhodné riešenia, veľkú hrozbu pre morské prostredie a biodiverzitu by mohli znamenať najmä rastúce nároky v oblasti námornej dopravy, cestovného ruchu, pobrežného rozvoja, rybolovu a akvakultúry, bezpečnosti, dohľadu a podobne.

Veda a technika zohrávajú jednu z kľúčových úloh pri zosúladzovaní rozvoja trvalo udržateľného hospodárskeho rastu v oblasti námorných činností s ochranou životného prostredia. Konkurencieschopnosť rozvinutých hospodárstiev, ako je hospodárstvo EÚ, na otvorenom svetovom trhu spočíva v ich schopnosti vytvoriť tovary a služby, ktoré sú založené na znalostiach a majú vysokú pridanú hodnotu. Z tohto dôvodu je nevyhnutné, aby sa v oblasti výskumu a vývoja vyvíjalo úsilie zamerané na zvyšovanie ekologickej účinnosti tovarov a služieb a aby sa ponúkli riešenia, ktoré by umožnili prekonať neudržateľný spôsob využívania zdrojov. V Európskej únii prebieha v súčasnosti mnoho aktivít v oblasti morského a námorného výskumu a tie je nutné skoordinať čo najúčinnším spôsobom.

Znalosti a inovácie v námornej oblasti si vzhľadom na svoju zložitosť vyžadujú integrovaný prístup. Pri riešení zložitých problémov a hľadaní ucelených riešení, ktoré by umožnili v plnej miere využívať hospodársky potenciál morí na základe ekosystémového prístupu, je potrebný integrovaný a dynamický európsky výskum.

V tejto súvislosti Komisia vo svojich strategických cieľoch (2005-2009) uznala, že:

„...vzniká predovšetkým potreba kompletnej námornej politiky zameranej na rozvoj prosperujúceho námorného hospodárstva environmentálne udržateľným spôsobom. Táto politika by sa mala podporovať excelentným námorným výskumom, technológiou a inováciou“.

Komisia týmto vyhlásením zdôraznila potrebu rozvíjania **excelentnosti** v oblasti morského výskumu a vývoja v súlade s göteborgskou¹ a lisabonskou stratégiou².

Návrh na vytvorenie **Európskeho výskumného priestoru (EVP)**³ je aj po ôsmich rokoch od svojho prvého predloženia stále vedúcou myšlienkou v úsilí o dosiahnutie optimálneho a účinného európskeho výskumného systému. Je ústredným pilierom lisabonskej stratégie EÚ, ktorá podmieňuje rast a zamestnanosť dosiahnutím „znalostnej ekonomiky a spoločnosti“.

¹ Oznámenie Komisie z 13. decembra 2005 o preskúmaní stratégie trvalo udržateľného rozvoja - Platforma činnosti (KOM(2005) 658 v konečnom znení).

² Lisabonská stratégia: http://ec.europa.eu/growthandjobs/index_en.htm

³ Oznámenie Komisie - Smerom k európskemu výskumnému priestoru (KOM(2000) 6 v konečnom znení).

Európska komisia uverejnila v roku 2007 zelenú knihu o európskom výskumnom priestore⁴, v ktorej sa preskúmal doteraz dosiahnutý pokrok. V nadväznosti na zelenú knihu sa uskutočnila verejná konzultácia, po ktorej sa v roku 2008 začali nové iniciatívy zamerané na stimuláciu vývoja EVP. Tie zahŕňajú päť nových iniciatív v špecifických oblastiach EVP a posilnené „partnerské” riadenie v rámci tzv. ľubľanského procesu⁵. Navrhovaná stratégiaorského a námorného výskumu je v súlade so širšou politikou rozvoja EVP a je súčasťou tejto politiky. Zohráva zásadnú úlohu v európskej výskumnej politike, pretože predstavuje jeden z prvých pokusov o **úplné zrealizovanie EVP** v odvetví výskumu v rámci procesu, ktorý sa začal v Galway⁶.

Vedecká obec a ostatné zainteresované strany zareagovali na zelenú knihu o budúcnosti námornej politiky EÚ z júna 2006 a na následnú konzultáciu mnohými dôležitými príspevkami, v ktorých žiadajú nové stimuly pre morský a námorný výskum. Tieto požiadavky sa opäť potvrdili na brémskej konferencii zorganizovanej nemeckým predsedníctvom v apríli 2007 a vo vyhlásení vedeckej obce zaoberajúcej sa morským výskumom na konferencii EurOCEAN 2007, ktorá sa uskutočnila v Aberdeene v júni 2007⁷. V Aberdeenskom vyhlásení bola Komisia vyzvaná, aby v roku 2008 iniciovala integrovanú európsku stratégiu pre morský a námorný výskum a aby zaviedla nepretržitý proces dohľadu nad implementáciou tejto stratégie a plnením jej cieľov v rámci európskej námornej politiky.

Komisia vo svojom „**Oznámení o integrovanej námornej politike Európskej únie**”⁸ z októbra 2007 opätovne potvrdila svoj hlavný cieľ, a to vytvoriť optimálne podmienky pre hospodársky rast námorných odvetví a pobrežných regiónov a súčasne zabezpečiť, aby sa splnili ciele právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia, a najmä ciele rámcovej smernice o morskej stratégii⁹.

Po oznámení o námornej politike nasledovalo schválenie akčného plánu. V akčnom pláne sa ohlásilo vypracovanie **stratégieorského a námorného výskumu** (ktorá je predmetom tohto oznámenia) v spolupráci s členskými štátmi a zainteresovanými stranami. Táto stratégia bude podporovať infraštruktúru, vzdelávanie, budovanie kapacít a nový multitematický prístup¹⁰.

Cieľom stratégie je navrhnúť spôsoby, ako dosiahnuť lepšiu integráciu medzi morským výskumom a námorným výskumom. Oznámenie síce uznáva, že je dôležité pokračovať vo vyvíjaní úsilia v rôznych disciplínachorského a námorného výskumu (napr. čistejšie a účinnejšie lodné motory, lepšia konštrukcia plavidiel, optimálna logistika dopravných tokov, bezpečnosť a ochrana námorných činností, imidž lodnej dopravy atď.), ale pozornosť sústreď

⁴ Zelená kniha - Európsky výskumný priestor: nové perspektívy (KOM(2007) 161 v konečnom znení).

⁵ Závery Rady o začatí „ľubľanského procesu” – v záujme plnej realizácie EVP, prijaté 30. mája 2008.

⁶ Galwayské vyhlásenie, 13.- 14. máj 2004 - http://www.eurocean2004.com/pdf/galway_declaration.pdf.

⁷ Aberdeenske vyhlásenie, jún 2007:

http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/pdf/Aberdeen_Declaration_final_2007.pdf.

⁸ Oznámenie Komisie „Integrovaná námorná politika Európskej únie“ (KOM(2007) 575 v konečnom znení).

⁹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/56/ES, ktorou sa ustanovuje rámec pre činnosť Spoločenstva v oblasti morskej environmentálnej politiky (rámcová smernica o morskej stratégii), Ú. v. EÚ L 164 z 25. júna 2008.

¹⁰ Akčný plán SEK(2007) 1278, ktorý je sprievodným dokumentom k oznámeniu „Integrovaná námorná politika Európskej únie” (KOM(2007) 575), oddiel 5, Budovanie vedomostnej a inovačnej základne pre námornú politiku.

skôr na zlepšovanie vzájomnej interakcie medzi morským a námorným výskumom ako na skúmanie už dobre etablovaných výskumných odvetví.

Tabuľka 1 – Námorné hospodárstvo (*Fakty a čísla - Zelená kniha - Budúcnosť námornej politiky Únie*)

Námorné hospodárstvo je tiež charakteristické tým, že je veľmi diverzifikované a súvisiace otázky sú často vzájomne protichodné:

- Námorná doprava (90 % zahraničného obchodu a 40 % vnútorného obchodu v rámci EÚ sa uskutočňuje na mori; cez viac ako 1200 európskych prístavov prejde 3,5 miliardy ton tovaru a 350 miliónov pasažierov ročne).
- Stavba lodí (lodenice a dodávatelia námorného vybavenia vytvárajú priamo aj nepriamo 0,8 milióna vysoko kvalifikovaných pracovných miest a ich obrat predstavuje 90 miliárd EUR; Európa je svetovou jednotkou vo výrobe technicky náročných plavidiel, ako sú trajekty a výletné lode).
- Energie (moria a oceány ponúkajú veľmi málo využívané zdroje výroby alternatívnych energií, ako sú energia z prílivu a odlivu, energia vln a morské veterné parky, ktoré v roku 2005 predstavovali hodnotu 121 miliónov EUR).
- Rybolov a akvakultúra (0,5 milióna pracovných miest; 0,3 % HDP EÚ, čo zodpovedá približne 20 miliárdam EUR ročne; akvakultúra predstavuje 19 % celkovej produkcie rybného hospodárstva EÚ).
- Cestovný ruch a pobrežné zóny (námorný cestovný ruch vytvára približne 3 milióny pracovných miest a v roku 2005 zaznamenal obrat vo výške 72 miliárd EUR).
- Nové zdroje a morská biotechnológia (vznikajúce odvetvie s predpovedaným rastom 10 % ročne a svetovým trhom vo výške 2,4 miliardy EUR).

2. PRÍSTUP

V rámci stratégie sa navrhnu konkrétne opatrenia a mechanizmy na zlepšenie účinnosti a excelentnosti morského a námorného výskumu s cieľom reagovať na výzvy a využiť možnosti, ktoré ponúkajú moria a oceány.

Čisto odvetvový a tematický prístup k výskumu už nie je dostačujúci. Výskum EÚ môže zohrávať úlohu pri prehľbovaní spoločného úsilia vedeckých obcí zaoberajúcich sa morským a námorným výskumom, ktoré presahuje hranice konkrétnych odvetví. Účinnejšia integrácia, spájanie poznatkov a zdrojov a dlhodobé udržateľné partnerstvo budú základom pri spoločnom vymedzovaní výskumných potrieb a priorít.

V stratégii sa preto stanovuje, že:

1. otázka **zložitosti systému** a vzájomnej interakcie sa bude riešiť prostredníctvom intenzívnejšej integrácie poznatkov a výskumu. Stratégia sa bude snažiť o prekonanie tradičných hraníc medzi vedou a politikou, vedou a technikou, ako aj vedeckými disciplínami a priemyselnými odvetviami. Určia sa spôsoby

podporovania excelentnosti, ako aj multidisciplinárneho a multidodvetvového výskumu a inovácie;

2. vypracujú sa nové formy riadenia výskumu, ktoré budú hľadať konsenzus medzi všetkými dotknutými stranami a zavedú neustály dialóg medzi vedcami, tvorcami politik, zástupcami priemyslu a zástupcami spoločnosti. Pri tomto riadení sa bude dodržiavať päť vedúcich zásad ľubľanského procesu.

Úlohou Európskej komisie pri vykonávaní tejto stratégie je:

- v plnej miere využívať všetky nástroje Spoločenstva vrátane 7. rámcového programu pre výskum, aby sa dosiahli ciele tejto stratégie;
- uľahčovať koordinovaný prístup medzi členskými štátmi, ktorý prispeje k plneniu cieľov tejto stratégie;
- dohliadať na vykonávanie a neustále prispôsobovanie stratégie v partnerskej spolupráci s členskými štátmi a vedeckými obcami v oblasti morského a námorného výskumu.

Európska komisia bude prijímať opatrenia v spolupráci s členskými štátmi, tretími krajinami a zainteresovanými stranami z oblasti morského a námorného výskumu.

3. OTÁZKA ZLOŽITOSTI SYSTÉMU

Pri riešení otázky zložitosti systému bude nutné zohľadniť tieto aspekty:

- **Budovanie kapacít:** podporovanie rozvoja nových prostriedkov na dosiahnutie ešte ambicióznejších výskumných cieľov. Mnohé infraštruktúry sú zastarané; špecializované infraštruktúry sú nákladné. Na získanie nových odborníkov a so zreteľom na interdisciplinárny charakter výskumu sú nevyhnutné nové kvalifikácie, ako aj vzdelávacie iniciatívy.
- **Integrácia** už zavedených disciplín morského a námorného výskumu. V tejto súvislosti pôjde o užšiu integráciu poznatkov a výskumných tímov prostredníctvom vzájomnej interakcie, vytvárania sietí a výmeny informácií s cieľom posilniť excelentnosť vo vede. Podporovaním multidodvetvovej integrácie a zlepšovaním prenosu poznatkov sa umožní existujúcim i vznikajúcim trhom v takých oblastiach, akými sú morská biotechnológia, energia, akvakultúra a bezpečnosť, aby sa preorientovali na inováciu založenú na znalostiach a súčasne dosiahli trvalú udržateľnosť námorných činností, vytvorili nové pracovné miesta a poskytovali lepšie výrobky a postupy.
- **Synergia** s členskými štátmi, regiónmi a priemyselnými odvetvami a ich vzájomná synergia. Finančné prostriedky Spoločenstva na výskum predstavujú len malý podiel verejných zdrojov určených na výskum a vývoj. Väčšia časť verejných finančných prostriedkov na výskum v Európe pochádza z vnútroštátnych a regionálnych programov. Prostriedky vynaložené na výskum v EÚ však stále zaostávajú za cieľom stanoveným v lisabonskej agende, podľa ktorej sa členské štáty dohodli, že na výskum a vývoj vyčlenia

3 % svojho HDP¹¹. Preto je nevyhnutné, aby členské štáty a regióny využívali nástroje Európskeho spoločenstva, ako sú rámcový program pre výskum, kohézny fond a rámcový program pre konkurencieschopnosť a inovácie, s cieľom posilniť verejné a súkromné investície.

Dôležitým aspektom námornej politiky EÚ je **medzinárodný rozmer**, ktorý je charakteristický pre všetky tri uvedené akčné línie. Faktom zostáva, že o moria a oceány obklopujúce Európsku úniu a jej najvzdialenejšie regióny sa delíme s tretími krajinami. Medzinárodná vedecká spolupráca je preto výkonným nástrojom koordinovaného a integrovaného riadenia námorných činností v zdieľaných moriach. Ďalšie výhody medzinárodného rozmeru plynú z možnosti využívať vzájomne obohacujúce poznatky a schopnosti pri riešení spoločných výziev a pri dosahovaní kritickej masy, ktorá by sa v prípade niektorých kategórií výskumu nedala dosiahnuť iba na samotnej európskej úrovni.

Nasledujúce pododdiely obsahujú opis rôznych aspektov, ktoré je nutné analyzovať, ako aj rozsah ich pôsobnosti. Následne budú rozčlenené na konkrétne aktivity, ktoré sa majú realizovať v nasledujúcich rokoch. Tieto aktivity sa budú vykonávať v duchu EVP a v partnerskej spolupráci medzi rôznymi aktérmi pôsobiace v morských a námorných komunitách a Komisiou.

3.1. Budovanie kapacít

Rozsah pôsobnosti

- budovanie nových výskumných infraštruktúr a infraštruktúr na pozorovanie;
- podporovanie nových a interdisciplinárnych výskumných schopností a inovačných kapacít;
- vývoj nových modelov vyššieho vzdelávania v morskej/námornej oblasti (napr. prostredníctvom špecializovaných znalostných a inovačných komunit na Európskom inovačnom a technologickom inštitúte, EIT);
- skúmanie nových schém financovania kombinujúcich rôzne investičné zdroje.

Pokiaľ chce Európa zostať na čele námorného výskumu, bude musieť identifikovať prostriedky, ktoré jej umožnia posilniť výskumnú kapacitu. Výskumné kapacity zahŕňajú inovačné schémy financovania, nové výskumné infraštruktúry a výchovu novej generácie výskumných pracovníkov a inžinierov. Európske strategické fórum o výskumných infraštruktúrach zostavilo zoznam infraštruktúr kľúčového významu v oblasti morského výskumu, ktorý je dobrým základom pre vymedzenie priorít v tejto oblasti.

Malo by sa vyvíjať úsilie aj na podporu budovania ľudských zdrojov, aby sa kariéra výskumných pracovníkov a ich mobilita stali atraktívnejšími. Podporovanie hospodárskeho a environmentálneho rozvoja v morskom a námornom odvetví si vyžaduje vhodných a vysoko kvalifikovaných výskumných a pomocných pracovníkov.

¹¹ Oznámenie Komisie z 11. septembra 2002 – Viac výskumu pre Európu: Dosiahnutie 3 % HDP (KOM(2002) 499 v konečnom znení).

Stratégia bude podporovať výmenu pracovníkov v rámci priemyselného odvetvia a odvetvia výskumu, ako aj medzi nimi, a rýchle začleňovanie nových poznatkov do oblasti vzdelávania a programov celoživotného vzdelávania. Poznatky by sa mali vymieňať medzi výskumnými organizáciami a inštitúciami vyššieho vzdelávania. Mali by sa zohľadniť aj aktivity novo založeného EIT a jeho znalostných a inovačných komunít.

Opatrenia, ktoré sa majú prijať:

- (1) Zaviesť trvalo udržateľnú podporu pre špecializované paneurópske výskumné infraštruktúry¹², ktoré sú nevyhnutné z hľadiska riešenia stanovených výziev a využívania príležitostí vrátane tých, ktoré sa navrhli v rámci súčasnej cestovnej mapy Európskeho strategického fóra o výskumných infraštruktúrach a v rámci iniciatívy v oblasti integrovanej infraštruktúry (I3) 7. rámcového programu.
- (2) Vymedziť investičné požiadavky na európskej úrovni (vrátane prevádzkových nákladov) pre nové infraštruktúry nevyhnutné na podporu paneurópskeho a medzinárodného morského a námorného výskumu (napríklad za použitia kohéznych fondov na ich spolufinancovanie).
- (3) Rozvíjať primerané nové a interdisciplinárne schopnosti a vzdelávacie a inovačné kapacity s cieľom reagovať na súčasné sociálno-ekonomické a kultúrne trendy a požiadavky.
- (4) Posúdiť účinnejšie využitie existujúcich a nových ľudských a finančných zdrojov. Tie sa môžu budovať na schémach, ktoré už existujú na európskej, vnútroštátnej a regionálnej úrovni (napríklad využívanie usmernení o štátnej pomoci v oblasti zamestnanosti, vzdelávania a odbornej prípravy, využívanie možností, ktoré ponúkajú kohézne fondy tak pre ľudské zdroje, ako aj pre MSP na účely podpory výskumu a vývoja, využívanie príležitostí, ktoré ponúka program Leonardo da Vinci pre vzdelávanie a odbornú prípravu, rámcové programy pre výskum, rámcový program pre konkurencieschopnosť a inováciu (CIP) atď.).

Komisia v roku 2009 podporí niekoľko aktivít v tomto smere, najmä zavedenie trvalo udržateľnej podpory pre špecializované paneurópske výskumné infraštruktúry a uľahčovanie mapovania potrieb regionálnej výskumnej štruktúry, čím sa doplní cestovná mapa Európskeho strategického fóra o výskumných infraštruktúrach aj iniciatívy v oblasti integrovanej infraštruktúry. Komisia bude okrem toho motivovať členské štáty a regióny, aby využili dostupné fondy Spoločenstva na tieto účely, prijali koordinovaný prístup k novému modelu vzdelávania a rozvíjali politiku námornej infraštruktúry podporujúcu excelentnosť v Európe, čím zaručia prístup vedeckým pracovníkom z malých a nových členských štátov bez výskumných infraštruktúr.

¹²

Napríklad oceánske pozorovacie stanice, špecializované výskumné plavidlá, podmorské technológie, systémy pozorovania oceánu prostredníctvom satelitov a priamo na mieste, zariadenia na neustále monitorovanie a na zber údajov, databázy a informačné portály, vysoko výkonné výpočtové, modelovacie a pevninské zariadenia.

3.2. Integrácia

Rozsah pôsobnosti

- vymedzenie multitematických výskumných cieľov v rámci tradične uzavretých výskumných oblastí: napr. zmena klímy, doprava, energia, biotechnológia, životné prostredie a potraviny, ako aj podporovanie interdisciplinárnych prístupov;
- zabezpečenie užšej integrácie a účinnejšieho využívania morských databáz;
- optimalizácia využívania existujúcich výskumných infraštruktúr;
- posilnenie dlhodobých regionálnych zoskupení;
- podporovanie prenosu poznatkov a technológií.

Morský a námorný výskum sú predmetom rôznych vedeckých a technických disciplín. Na vytvorenie **interdisciplinárneho prístupu** je nutná integrácia. V tomto oznámení sa identifikovali hlavné výskumné oblasti, v prípade ktorých je multitematický prístup nevyhnutnosťou. Tieto oblasti sú uvedené v tabuľke 2. Pri riešení týchto prierezových výskumných otázok sa bude venovať osobitná pozornosť integrácii socioekonomického výskumu a dosahu možností riadenia.

Morská veda na svetovej úrovni si vyžaduje špecializované a technicky náročné výskumné infraštruktúry, ktoré sú nákladné. Väčšina infraštruktúr sa v súčasnosti prevádzkuje so zreteľom na vnútroštátne priority. S cieľom optimalizovať ich používanie je nevyhnutné, aby sa vybudovali trvácne a vzájomné doplnujúce vzťahy medzi vlastníkami infraštruktúr, ktoré budú založené na spoločných plánoch pre budúce investície a na **normalizácii** metód merania, pozorovania a podávania správ.

V početných pobrežných regiónoch EÚ sa vytvorili námorné zoskupenia za podpory rôznych finančných nástrojov na úrovni Spoločenstva, členských štátov a regiónov. Tieto zoskupenia môžu usmerňovať diskusie o potrebách námorného výskumu a dohodnutých opatreniach, ktoré sa majú zrealizovať a integrovať na regionálnej úrovni.

Opatrenia, ktoré sa majú prijať:

- (1) Rozvíjať multitematickú integráciu medzi rôznymi oblasťami morského a námorného výskumu a vývoja.
- (2) Podporovať integráciu pri používaní európskych morských výskumných infraštruktúr s dôrazom na zosúladzovanie postupov.
- (3) Hľadať mechanizmy trvalo udržateľného podporovania a spravovania údajov o moriach vrátane mapovania európskych vôd a integrácie systémov námorného dozoru.
- (4) Na regionálnej úrovni treba stavať na existujúcich námorných zoskupeniach podporovaných v rámci iniciatívy „Regióny vedomostí”, mapovať existujúce príležitosti na rok 2009 a stimulovať dlhodobé zoskupenia v rámci regionálnej politiky Spoločenstva.

- (5) V úzkej partnerskej spolupráci s útvarmi Komisie využiť iniciatívu „Regióny pre ekonomickú zmenu”¹³ v rámci politiky súdržnosti v záujme ďalšieho rozvoja regionálnych aktivít v tejto oblasti.
- (6) V partnerskej spolupráci so zainteresovanými stranami z morského a námorného odvetvia poskytovať podporné opatrenia s cieľom umožniť skrining odborných poznatkov v oblasti morskej a námornej technológie, aby sa umožnil ich rýchly prenos na úrovni EÚ.

Komisia v rokoch 2009 až 2010 otvorí v rámci 7. rámcového programu multitematické spoločné výzvy na predloženie návrhov, ktoré sa budú týkať hlavných výskumných tém uvedených v tabuľke 2. V partnerskej spolupráci s členskými štátmi a vedeckou obcou pôsobiace v oblasti morského výskumu predloží možnosti zdieľania rozvoja kľúčových morských výskumných infraštruktúr na európskej úrovni, ako aj možnosti optimalizácie ich používania.

Komisia bude koordinovať spustenie európskej námornej monitorovacej a dátovej siete (EMODNet)¹⁴ v roku 2009, ktorá bude prepojená s GEOSS¹⁵ a GMES¹⁶.

Okrem toho bude Komisia hľadať možnosti využitia iniciatívy „Regióny vedomostí” na podporu regionálnych námorných zoskupení, ako aj synergie medzi regionálnym morským výskumom a inovačnými stratégiami.

Osobitná pozornosť sa bude venovať rámcovému programu Spoločenstva pre konkurencieschopnosť a inováciu (CIP) s cieľom podporiť ekologickú inováciu a zabezpečiť prenos odborných poznatkov v oblasti morskej a námornej technológie na úrovni EÚ.

A nakoniec, Komisia bude dohliadať, aby nástroje 7. rámcového programu prispeli k výskumnej a inovačnej schopnosti miestneho priemyslu.

Tabuľka 2 – Zoznam hlavných výskumných tém vyžadujúcich multitematický prístup

Zmena klímy a oceány

Je nutné, aby sa zlepšil spôsob detekcie a posudzovania dosahov klimatických zmien na oceány a pobrežné regióny. Takisto sú dôležité možnosti zmiernenia alebo čo najlepšieho využitia dosahu klimatických zmien, ako aj rizík a príležitostí spojených so Severným ľadovým oceánom.

Dosah ľudských činností na pobrežné a morské ekosystémy a riadenie morských ekosystémov

¹³ KOM(2006) 675

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/interregional/ecochange/index_en.cfm.

¹⁴ V oddiele 3.3 akčného plánu SEK(2007) 1278, ktorý je sprievodným dokumentom k oznámeniu „Integrovaná námorná politika Európskej únie” (KOM(2007) 575), sa plánuje vytvorenie európskej námornej monitorovacej a dátovej siete.

¹⁵ Globálny systém systémov pre pozorovanie Zeme (GEOSS) - <http://earthobservations.org/>.

¹⁶ Globálne monitorovanie pre životné prostredie a bezpečnosť (GMES) - <http://www.gmes.info/>.

Pobrežné a morské ekosystémy sú ovplyvňované činnosťami vyvíjanými tak na pevnine, ako aj na mori. Je nevyhnutné, aby sa dospelo k lepšiemu pochopeniu a zmierneniu kumulatívnych vplyvov týchto činností prostredníctvom ekologicky účinnejších technológií.

Ekosystémový prístup k riadeniu zdrojov a k územnému plánovaniu

Na podporu optimalizácie riadenia morských a námorných činností a ich trvalo udržateľného rozvoja je nutný integrovaný ekosystémový prístup k riadeniu morských zdrojov, ako aj poznatky pre rozvoj možností pobrežného a morského územného plánovania.

Morská biodiverzita a biotechnológia

Morské prostredie je miestom výskytu podstatnej časti biodiverzity na zemi. Potrebujeme viac poznatkov o funkciách, vývoji, ochrane a využívaní morskej biodiverzity, ktorá zahŕňa aj biotechnológiu a bio-prieskum

Podmorské okraje pevnín a šíre more

Je potrebné lepšie porozumieť sedimentom na podmorských okrajoch pevnín a na širom mori, správaniu plynových hydrátov, hlbokomorským ekosystémom a technológiám nevyhnutným pre lepšie pozorovanie šíreho mora.

Funkčná oceánografia a námorná technológia

S cieľom zlepšiť predpoveď stavu mora a jeho dynamiky, zlepšiť posudzovanie rizík, ako je premnoženie rias alebo vplyv znečisťovania, a prispieť k námornej bezpečnosti je nevyhnutný ďalší pokrok v rozvoji hlavných morských služieb v rámci GMES.

Využívanie morských obnoviteľných zdrojov energie

Oceán je obrovským zásobníkom energie a existuje mnoho morských procesov, ktoré sa môžu využiť na výrobu energie. Potrebujeme získať viac poznatkov o tom, ako využívať potenciál morskej veternej energie, morských prúdov, morských vln a prílivu a odlivu.

3.3. Synergia

Rozsah pôsobnosti

- podpora synergie na vnútroštátnej a regionálnej úrovni;
- lepšia koordinácia pri mobilizácii dostatočného a trvalého financovania výskumu z finančných zdrojov EÚ, členských štátov a regiónov s cieľom dosiahnuť kritickú masu potrebnú na riešenie veľkých multitematických výziev v oblasti morského výskumu;
- prilákanie väčších súkromných investícií okrem iného prostredníctvom európskych technických platforiem a iných spoločných iniciatív vedených priemyselným odvetvím.

Je nevyhnutné, aby sa finančné prostriedky na morský a námorný výskum zo 7. rámcového programu použili ako nástroj na podporu synergie medzi výskumnými činnosťami členských

štátov a v prípade potreby na **dosiahnutie kritickej masy** nutnej na riešenie veľkých multitematických výziev v oblasti morského výskumu.

Rámcový program Spoločenstva pre výskum a vývoj môže tento proces uľahčiť vďaka rôznym schémam financovania¹⁷. Siete excelentnosti¹⁸ sa snažia o vytvorenie dlhodobého štruktúrujúceho účinku v oblasti schopností, poznatkov a infraštruktúr. Koordinované akcie pomáhajú výskumným obciam pri zisťovaní nedostatkov a vymedzovaní spoločných priorít budúceho výskumu.

Programy ERA-NET¹⁹ umožňujú vnútroštátnym organizáciám financujúcim výskum koordinovať ich úsilie a riešiť spoločné výzvy. Môžu viesť k programom ERA-NET+, ktoré pomáhajú členským štátom pri stanovovaní a financovaní spoločných výziev, čo je prvý krok k uplatňovaniu článku 169 zmluvy.

Na druhej strane sa európske technické platformy²⁰ zaviedli, aby sa dosiahol konsenzus v otázke výskumných politík a priorít v rámci dotknutého priemyselného odvetvia. V strategickej agende pre výskum, ktorú sa členovia platformy zaviazali plniť, sa vypracováva spoločná vízia budúcnosti a postup jej napĺňania.

V stratégii sa využijú všetky tieto možnosti na dosiahnutie synergie.

Opatrenia, ktoré sa majú prijať:

- (1) Budovať na výsledkoch existujúcich programov ERA-NET s cieľom navrhnuť cezhraničné výskumné programy.
- (2) Uľahčiť spájanie vnútroštátnych verejných zdrojov prostredníctvom programu ERA-NET+.
- (3) Prijatť predbežné kroky na uplatňovanie článku 169 zmluvy, ktoré budú založené na prebiehajúcich iniciatívach.
- (4) Koordinovať činnosť s inými schémami Spoločenstva alebo európskymi schémami na financovanie výskumu (CIP, kohézne fondy, EUREKA, COST).
- (5) Definovať a uplatňovať spoločné programovanie.

Komisia predloží konkrétne návrhy v rokoch 2009 až 2010 na účely zjednodušenia existujúcich programov ERA-NET. V odôvodnených prípadoch a za podpory príslušných členských štátov Komisia zváži možnosť podporiť programy morského výskumu podľa článku 169 a z dlhodobého hľadiska navrhne spoločné programovanie v súlade so zásadami a mechanizmami stanovenými v príslušnom oznámení Komisie²¹.

¹⁷ Pozri zelenú knihu o námornej politike, podkladový dokument č. 8 o morskom výskume a budúcej európskej námornej politike- http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/suppdoc_en.html.

¹⁸ Napríklad: MGE, MARBEF, EUROCEANS, VISIONS.

¹⁹ Napríklad: MARINERA, MARIFISH, AMPERA, BONUS, ECORD, CIRCLE.

²⁰ Pozri technickú platformu WaterBorneTP- <http://www.waterborne-tp.org/>.

²¹ „Smerom k spoločnej tvorbe výskumných programov”, KOM(2008) 468.

4. NOVÉ FORMY RIADENIA VÝSKUMU

V stratégii sa požaduje koncepcia účinného a inovačného rámca riadenia výskumu, ktorý by zahŕňal vedcov, tvorcov politík a verejnosť a ktorý by umožnil dosiahnuť spoločné chápanie a informované prijímanie rozhodnutí na základe spoľahlivých vedeckých poznatkov. Keďže výzvy majú celosvetový charakter a EVP je otvorený partnerom aj z iných regiónov sveta²², medzinárodný rozmer bude v tomto rámci zohrávať dôležitú úlohu.

Tak tradičná vedecká obec pôsobiaca v oblasti morského a námorného výskumu, ako aj technická obec vyjadrili potrebu zintenzívniť medzi sebou vzájomný dialóg s cieľom zabezpečiť, aby sa jasne rozdelili úlohy a zodpovednosti medzi Európskou úniou, vnútroštátnymi verejnými orgánmi a súkromnými podnikmi.

Dobrý model riadenia postavený na pevnej a dlhodobej partnerskej spolupráci má kľúčový význam. Uľahčí proces integrácie medzi vedou o moriach (oceánografiou) a námornou vedou.

Od navrhovaného modelu riadenia sa očakáva, že:

- medzi zainteresovanými stranami z morského a námorného odvetvia dosiahne konsenzus v strategických otázkach morského a námorného výskumu na paneurópskej a regionálnej úrovni;
- bude stimulovať interdisciplinárnu spoluprácu a bude vytvárať integrované vedecké poznatky týkajúce morských a námorných aspektov a bude šíriť výskumné výsledky a poznatky;
- podporí vzájomné výmeny medzi vedou o moriach a morskými a námornými priemyselnými odvetviami, aby bolo možné identifikovať témy spoločného záujmu a možnosti spolupráce medzi oboma stranami;
- preskúma, akým spôsobom a pomocou akých prostriedkov by sa mohli vedeckí pracovníci zúčastniť na obchodnom využití výsledkov svojej výskumnej práce;
- prehĺbi spoločný dialóg medzi vedeckou obcou a tvorcami politík, čím zabezpečí väčší súlad medzi výskumnými a politickými cieľmi a zohľadňovanie výskumných výsledkov v daných politikách;
- posilní partnerskú spoluprácu s tretími krajinami, a to najmä s tými, s ktorými Európa zdieľa moria, s cieľom prispieť k zlepšeniu trvalej udržateľnosti riadenia týchto spoločných vôd.

Komisia navrhuje, aby sa zaviedol nový model riadenia výskumu, ktorý bude mať podobu „**fóra**” a prinesie „**dlhodobu udržateľnú partnerskú spoluprácu**” medzi sieťami a všetkými kľúčovými partnermi z oblasti morského a námorného výskumu a priemyselných odvetví. Pomocou tohto modelu sa zabezpečí:

²² Napríklad, od samitu v Madride v roku 2002 sa na samitoch EÚ-Latinská Amerika a Karibik (LAK) vyzýva k vytvoreniu znalostného priestoru EÚ-LAK.

- neustála aktualizácia výskumných priorít a identifikácia nedostatkov v spolupráci so zainteresovanými stranami, členskými štátmi a inštitúciami Európskej únie a poskytovanie strategického poradenstva;
- implementácia výskumných priorít s osobitnou pozornosťou venovanou novým formám spolupráce, inovačným schémam financovania a šíreniu a využívaniu výskumných výsledkov;
- vypracovanie prognostickej funkcie v strednodobom horizonte.

Partneri zúčastnení na partnerskej spolupráci sa vyzývajú, aby predložili návrhy na posilnenie spolupráce s tretími krajinami s cieľom zvýšiť účasť na veľkých medzinárodných výskumných programoch. Osobitná pozornosť by sa mala venovať výskumu v oceánskych vodách presahujúcich hranice národných jurisdikcií, ako aj výskumu v morských hĺbinách. Mala by sa podporovať aj spolupráca so susednými krajinami EÚ s cieľom vymedziť spoločné stratégie regionálneho morského výskumu.

V záujme upevnenia tohto procesu partnerstva Komisia plánuje, že v nasledujúcich rokoch navrhne akcie zamerané na vytváranie sietí v rámci komunit morského a námorného výskumu. Komisia bude okrem toho čo najlepším spôsobom využívať všetky dostupné nástroje a spôsoby na identifikáciu a podporu medzinárodnej výskumnej spolupráce so susednými a tretími krajinami v oblastiach excelentnosti.

Námorná politika EÚ sa musí zakladať na najlepších možných morských a námorných vedeckých poznatkoch. Medzi vedou a námornou politikou sa musí zaviesť pravidelná obojstranná výmena informácií. Vyššie opísaný proces partnerstva by mal preto dopĺňať spoločný dialóg medzi vedeckou obcou a tvorcami námornej politiky, ako sa uvádza v Oznámení o integrovanej námornej politike EÚ.

Komisia posúdi v nasledujúcom roku podmienky, za akých by sa mohol zaviesť takýto konzultačný mechanizmus.

V súvislosti s európskym námorným dňom Komisia uľahčí od roku 2009 pravidelné organizovanie konferencie so zainteresovanými stranami z oblasti európskeho morského a námorného výskumu, pričom využije pomoc skupiny významných osobností v tejto oblasti.

5. ZÁVER

Komisia vyzýva Radu a Európsky parlament, aby schválili stratégiu námorného výskumu pre Európu a aby predovšetkým:

- schválili navrhované prostriedky a činnosti zamerané na riešenie zložitosti systému oceánov a morí;
- schválili navrhovaný mechanizmus pre riadenie morského a námorného výskumu a
- zaviazali sa vykonávať činnosti, ktoré patria do ich príslušných oblastí zodpovednosti.

Komisia bude monitorovať vykonávanie tejto stratégie a bude poskytovať pravidelné správy o dosiahnutom pokroku. Prvá správa musí byť predložená najneskôr v roku 2012.